

DS Jaco Zuurmond

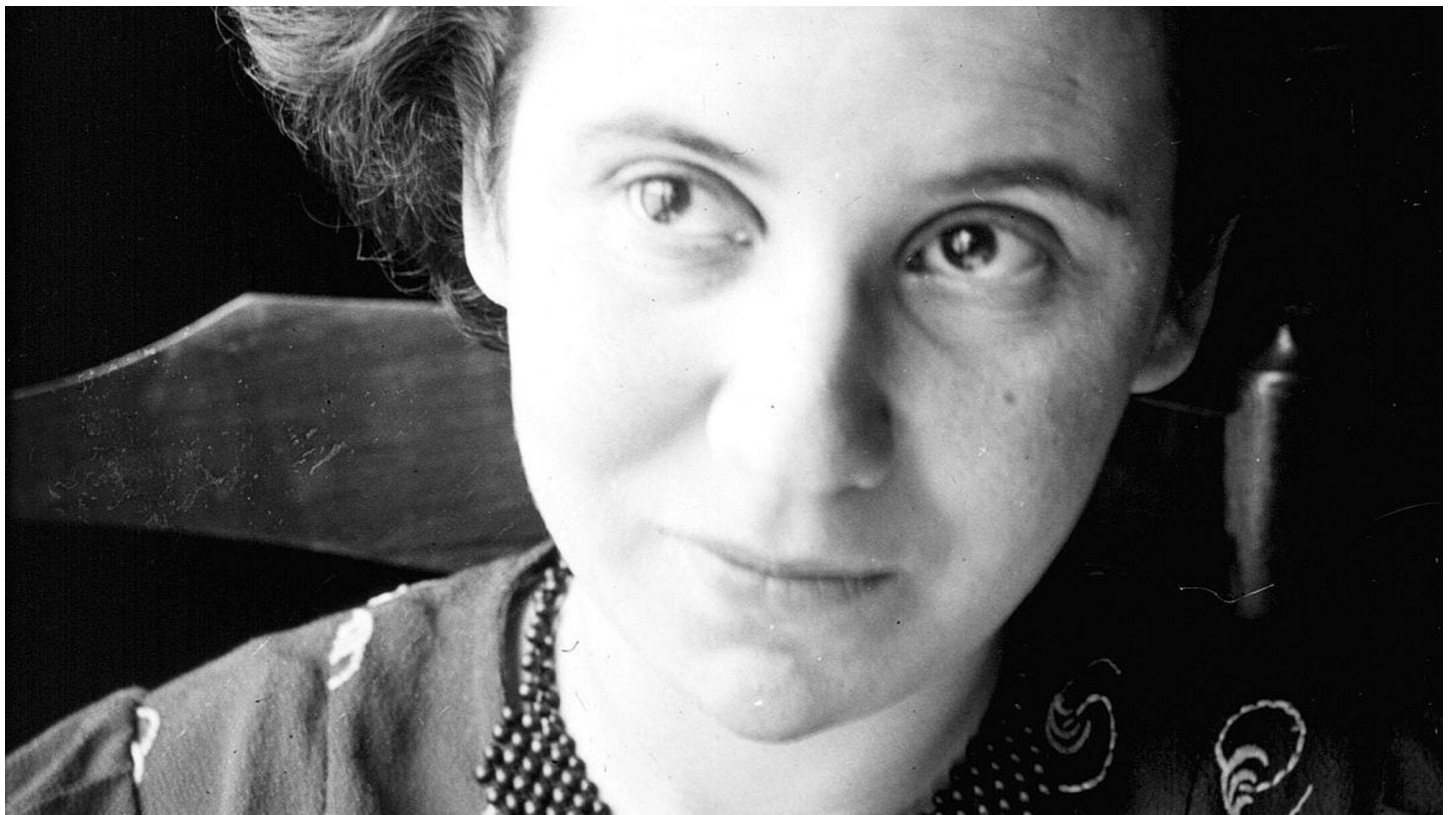
8e zondag van de zomer

Jesaja 52, 17 - 25 / Lucas 12, 22 – 40

“Zoek liever zijn koninkrijk”

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

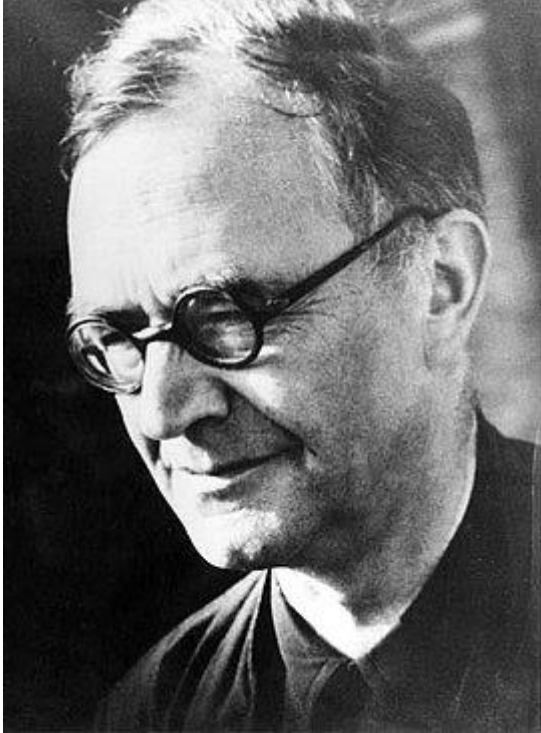
“Jullie moeten niet nadenken over wat je zult eten en wat je zult drinken, en jullie moeten je niet door zorgen laten kwellen. Zoek liever zijn koninkrijk, en die andere dingen zullen je erbij gegeven worden.”

In juni 1942 krijgt de joodse lerares Russisch, Etty Hillesum, van één van haar leerlingen, een zaadhandelaar, honderd pond kleine, witte, gladde bonen, voor 35 cent per pond. In de zwarte handel kosten ze op dat moment f 1,50.

Ze zegt hem: ‘Na de oorlog zal er nog dikwijls gesproken worden over woekerprijzen, met verbittering. Maar dan zullen wij tenminste kunnen getuigen dat we iemand gekend hebben als u, die geen winst heeft willen maken op het dagelijkse voedsel. Dat is zeer troostrijk - afgezien nog van de weldaad die u ons bewijst.’ Zoek het Koninkrijk... Het is Etty Hillesum ten voeten uit. O, ze is zich zeer wel bewust van de verschrikkingen van het nazisme. Van de jodenvervolging, van het lot dat joden te wachten staat. Ze weet als ze door de stad loopt precies de deuren waarachter mensen verdwenen zijn, opgepakt, op transport gesteld. En niets van al die waanzin wil ze ontkennen. Aan geen enkel mensenlot wil ze voorbij gaan. Maar voor alles... blijft ze kijken, zoeken. Kijken naar de goede momenten, de momenten van menselijkheid, van diepe humaniteit. Momenten van (wat de filosoof van vorige week genoemd zou hebben:) ‘het ware leven’. Zoeken naar de kleine momenten van tederheid, die er toch ook zijn. Kijken naar die eerlijke zaadhandelaar, en weten dat het dáár

om gaat: 'Ik héb, temidden van alle woeker en geweld, iemand gezien die eerlijk was. En dat is zeer troostrijk'. Zou dat in de lijn kunnen liggen van wat Jezus bedoelt met: 'Maak je geen zorgen, maar zoek het Koninkrijk'? Zoek het Koninkrijk. Een groot woord. Al snel té groot. Te groot om je echt door te laten gezeggen. Zeker te groot om tegen een ander te zeggen: Jouw problemen vallen in het niet tegenover de wereldproblemen... Om van ... maar niet te spreken. Voor je het weet schep je een enorme afstand tussen mens en medemens, juist met dat woord Koninkrijk. Wie over het Koninkrijk praat, praat al vaak niet meer over ons eigen leven, hier en nu. En toch... dat is waar Jézus op uit is – dat is juist waar het Evangelie naar Lukas in élke letter op uit is: óns leven, hier, nu (zo merken we dit jaar al lezend in dit Evangelie, zondag aan zondag).

Laat ik nog een voorbeeld geven. Het speelt een paar jaar voordat Etty haar dagboeken schreef, november 1933, na de machtsovername van Hitler dus. Dan schrijft de grote Zwitserse theoloog Karl Barth een brief aan een christen-joodse vrouw, Maria Ambrosius uit Frankfurt am Main. Zij heeft hem om hulp gevraagd. Om troost. Een brief in nood, een brief vol heel reële angst. En dan antwoordt Barth met ons vers van vandaag (in de versie van Matteus): "Zoek eerst het Koninkrijk!" Men moet, zo schrijft Barth, eerst het rijk van God zoeken, om zich daardoor vervolgens ten aanzien van de overmacht van het kwaad, zoals we het voor ogen hebben, effectief te kunnen laten troosten. En voelt u nu hoe moeilijk dit zinnetje is, 'zoek eerst het Koninkrijk'. Kan het, wat Barth zei? Is dat werkelijk 'troost', troost die deze vrouw zo hard nodig had? Hoe kunnen we dat als mensen ooit aan elkaar zeggen: zoek vooral het Koninkrijk. Ik zeg niet dat het niet kan. Ik zal niet zeggen dat wat Barth schreef verkeerd was (in z'n oorspronkelijke context klinkt het anders dan anno nu, als losstaand citaat). Maar o, wat luistert het nauw. Wat is het op het scherp van de snede. Hoe snel ga je, als je met zo'n zin iemand wil

troosten niet voorbij aan de situatie? Hoe snel is een groot woord als 'koninkrijk' niet de ontkenning van de nood waarin iemand verkeert? 'Stil maar, wacht maar...'

Ook Etty Hillesum kent deze verlegenheid maar al te goed. Als goede vrienden van haar op een avond het helemaal niet meer zien zitten, omdat er te veel gebeurt, omdat er alleen die dag al zo onvoorstelbaar veel is geschied... - zelf werden ze gefouilleerd in het Café... - de zuster van een goede vriend blijkt opgepakt... - op straat hebben ze gezien hoe een jonge jongen werd weggevoerd.... en dat allemaal samen was gewoon veel te veel - ... dan zou Etty wel willen zeggen dat ze ook naar dat andere van die dag moeten blijven kijken, naar dat goede gesprek dat er ook was. Dat mag je toch niet wegcijferen. "Waarom", zo vraagt ze zich af, "waarom het zware, neerdrukkende alledaagse de overhand op je laten krijgen en dat goede uur vergeten?" Dat is, zo meent Hillesum - en zij mag zo denken -, dat is van een slordigheid die toch eigenlijk niet veroorloofd is. Maar het blijft bij denken. Zeggen kon ze het niet. 'Ik was te krachteloos en te vermoeid en miste de overtuigingskracht om dat allemaal te zeggen'.

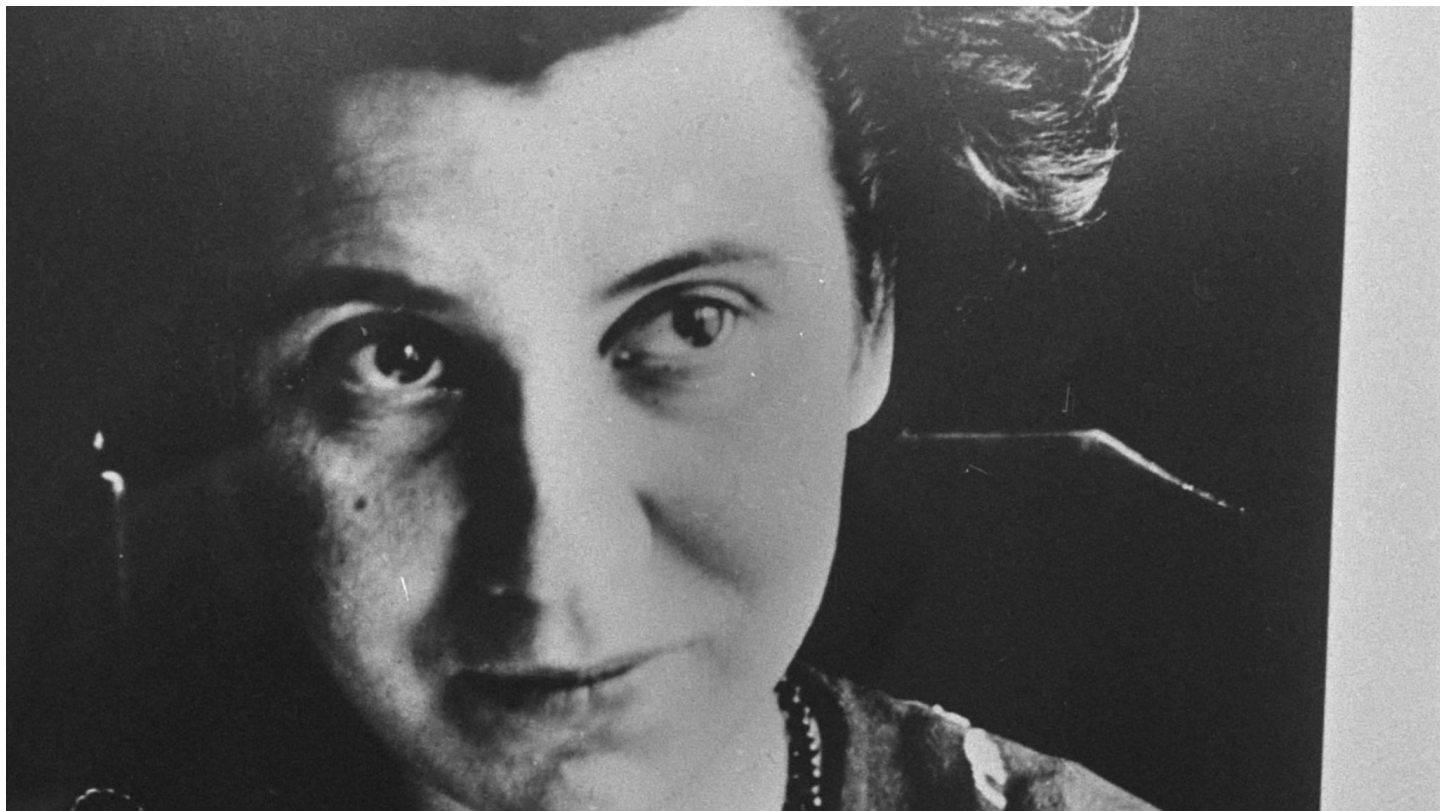
O het luistert zo nauw, ons spreken over het Koninkrijk. Het luister vaak zo nauw. Voor je het weet ben je elkaar kwijt. Hoe kan je mensen troosten met zulke grote woorden? Zo veel maken mensen mee, vrienden, burens, jij zelf ook misschien. En dan. Vindt dat grote woord 'Koninkrijk' dan nog werkelijk een plek in ons gewone leven? Vind je er dan nog eigen woorden voor? Hoe voorkom je dat het grote, o zo grote woord van het Koninkrijk, niet heimelijk de camouflage is van je sprakeloosheid? Dat het al z'n verzetskracht verliest, en een dekmantel wordt voor de capitulatie. En als dat zo is, is dat dan geen misbruik van het Koninkrijk? Als een sterk gekruide saus die de bitterheid van de dag moet wegdrücken. En is het dan niet beter maar te zwijgen? Zoals Etty zweeg... soms.

Maar goddank weet ze dat ze uiteindelijk niet zwijgen mag. "Ik zál op den duur steeds weer op deze dingen terug moeten komen, steeds meer en overal", zo beseft ze.

Want wat als het woord van het Koninkrijk wél kan klinken? Wat als we samen kunnen blijven beseffen wat het betekent: 'Zoek het Koninkrijk'? Zou dat niet ook juist heel heilzaam kunnen zijn? Hoe eindeloos heilzaam is het als dat hele grote woord Koninkrijk ergens toch een plaats vindt in ons eigen kleine leventje, temidden van misschien eindeloos veel bitterheid en leed. Hoe heilzaam wanneer zo toch die roep blijft klinken: blijf zoeken, blijf kijken. Geef niet toe aan de waanzin om je heen, maar blijf zoeken naar wat zin heeft, de zin van het Koninkrijk. Hitler mocht dan na zijn machtsovername almachtig lijken en ook feitelijk eindeloos machtig

zijn... als er íets van het Koninkrijk waar is, dan kan zijn macht geen álmacht zijn... - dát was wat Barth bedóelde te zeggen, in dat zo hard klinkende citaat (maar nogmaals, of het wijs was om het toen zó te zeggen...???)

'Zoek het koninkrijk' – dat advies van Jezus wil een bron zijn van een geestelijke discipline waarmee een mens het misschien nét vol kan houden in alle somberheid. Aan die somberheid doet het niets af, die is al te vaak terecht, maar blij jezelf dwíngen om te zoeken.

Als Etty Hillesum Duitse soldaten ziet oefenen, dan bidt ze: "God, laat me geen kracht, geen snippertje kracht verliezen aan haat, aan nutteloze haat tegen deze soldaten. Ik zál m'n kracht sparen voor andere dingen".

Oppermachtig lijkt de waanzin, maar ze weigert ervoor te capituleren. Dáárom blijft ze zoeken, als daad van uiterst verzet. Ze blijft zoeken naar de 'andere dingen'. Naar het Koninkrijk.

Een heilzaam woord wordt ons toegezegd vandaag, door Jezus: Zoek het Koninkrijk. Blijf zoeken naar die momenten die toch vertellen dat het anders is dan het lijkt. O zo klein lijkt het misschien. Maar we mogen er op vertrouwen dat juist die momenten groot zijn. Blijf daarom zoeken. En blijf luisteren naar Hem in wiens belofte we mogen horen dat deze momenten toekomst hebben. Toekomst voor eeuwig.

"Zie, ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Wat er vroeger was raakt in vergetelheid, het komt niemand ooit nog voor de geest. Er zal alleen maar blijdschap zijn en groot gejuich om wat ik schep."

Amen